

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

<i>Ульянова Галина Олексіївна, Ульянов Олексій Іванович</i> СВОБОДА ТВОРЧОСТІ ТА ЇЇ ЗМІСТ	657
<i>Бааджи Наталія Пилипівна</i> РОЛЬ ТОРГОВЕЛЬНИХ МАРОК У ЦИФРОВОМУ МАРКЕТИНГУ	659
<i>Галупова Лариса Ігорівна</i> ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ (НЕЙРОМЕРЕЖ) У ПРАВОВІЙ СФЕРІ	661
<i>Ennan Ruslan</i> LEGAL REGULATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE EUROPEAN UNION	664
<i>Кирилюк Алла Володимирівна</i> ОСНОВНІ КОНЦЕПЦІЇ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕРНЕТ-ПРАВОВІДНОСИН	667
<i>Кравченко Олександр Миколайович</i> КОМЕРЦІЙНА ТАЄМНИЦЯ ТА КОНФІДЕНЦІЙНА ІНФОРМАЦІЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	670
<i>Бугаєць Альона Сергіївна</i> РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВ НА ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЗАСОБАМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ...	673
<i>Височин Дмитро Олександрович</i> ПАРАЛЕЛЬНИЙ ІМПОРТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНЦІЇ НА РИНКУ	675
<i>Hrytseniuk Vladyslav, Golovatyuk Ivan</i> THE PROBLEM OF IDENTIFYING INTERNET USERS	676
<i>Козир Олександр Олександрович</i> ОСОБЛИВОСТІ КОРИСТУВАЦЬКОГО КОНТЕНТУ	678
<i>Ларіонов Владислав Сергійович</i> ПРАВОВА ОХОРОНА ТВОРІВ, СТВОРЕНИХ ЗА ДОПОМОГОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	680
<i>Шендрік Ірина Сергіївна</i> ПРИРОДА ТА СУТНІСТЬ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ ЯК ОБ'ЄКТУ АВТОРСЬКИХ ПРАВ	683

СЕКЦІЯ 16. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

<i>Подцерковний Олег Петрович</i> ЩОДО НАГАЛЬНИХ КРОКІВ УСУНЕННЯ ОКРЕМИХ ПЕРЕШКОД ДЛЯ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО КОМЕРЦІЙНОГО АРБІТРАЖУ В УКРАЇНІ	685
<i>Будурова Ганна Миколаївна</i> НОВЕЛИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ	687
<i>Войнарівський Микола Миколайович</i> ПРО ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПОЗИЧЕННЯ ДОСВІДУ НІМЕЧЧИНИ ПРИ ВДОСКОНАЛЕННІ АДМІНІСТРАТИВНО- ГОСПОДАРСЬКИХ САНКЦІЙ В УКРАЇНІ	690
<i>Добровольська Володимира Володимирівна</i> ЩОДО ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПЕРІОД ВОЄННИХ УМОВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	692
<i>Згама Антоніна Олександрівна</i> ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОСУДДЯ: ШЛЯХ ДО СПРАВЕДЛИВОГО ТА ЕФЕКТИВНОГО СУДОЧИНСТВА ..	694
<i>Квасніцька Ольга Олексіївна</i> ДО ПИТАННЯ ПРЕДМЕТА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МІСТОБУДІВНОГО ПРАВА	696
<i>Попелюк Вадим Павлович</i> ЩОДО ВПЛИВУ ДЕРЖАВНОЇ ПРОГРАМИ ДОСТУПНОГО ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ ЖИТЛА “Є-ОСЕЛЯ” НА ЖИТЛОВЕ БУДІВНИЦТВО В УМОВАХ ВІЙНИ	699
<i>Бабалунга Олесь Михайлович</i> МІЖНАРОДНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АРБІТРАЖ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ	701
<i>Велєв Іван Іванович</i> ЩОДО АДВОКАТСЬКОГО ГОНОРАРУ У ГОСПОДАРСЬКМУ ПРОЦЕСІ	703
<i>Зарічанський Григорій Віталійович</i> СВІТОВИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КРИПТОБІРЖ ТА ОБІГУ КРИПТОВАЛЮТИ	705
<i>Ковалевич Ігор Ігорович</i> ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ВИЗНАЧЕННЯ КРИПТОВАЛЮТИ	707
<i>Кубрак Гліб Олегович</i> МІСЦЕ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МСБ В ДЕРЖАВНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ ТА ПРАВОВІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	709
<i>Ляховецький Олександр Олександрович</i> ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ З УРАХУВАННЯМ СУЧАСНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ	712
<i>Попович Павло Олександрович</i> ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВА ПРИТРИМАННЯ ЯК ГАРАНТІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У СФЕРІ ЗЕД(В УМОВАХ ЕВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ)	714

ПРО ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПОЗИЧЕННЯ ДОСВІДУ НІМЕЧЧИНИ ПРИ ВДОСКОНАЛЕННІ АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКИХ САНКЦІЙ В УКРАЇНІ

Питання вдосконалення адміністративно-господарських санкцій (далі – АГС) досить гостро стоїть у національному праві з урахуванням потужної атаки на Господарський кодекс України, відображений у законопроекті 6013, що розглядається у парламенті та ініційований його спікером. З урахуванням відсутності іншого кодифікованого джерела права України, що закріплювало б поняття АГС, скасування Господарського кодексу може призвести до втрати правової основи застосування цих санкцій не зважаючи на те, що Конституційний суд України по суті визнав їх легітимну основу ще у рішенні від 30.05.2001 року у справі за конституційним зверненням відкритого акціонерного товариства «Всеукраїнський Акціонерний Банк» щодо офіційного тлумачення положень пункту 22 частини першої статті 92 Конституції України, частин першої, третьої статті 2, частини першої статті 38 Кодексу України про адміністративні правопорушення (у справі про відповідальність юридичних осіб). У зв'язку із цим важливо не лише зберегти кодифіковану правову основу цього регулятора охоронних публічно-правових відносин у сфері бізнесу, але й запозичити провідний досвід зарубіжних країн у цій сфері.

Зокрема, звернемо увагу на Комерційний кодекс Німеччини *Handelsgesetzbuch* (HGB), який у багатьох працях визнається частиною приватного права [1, с. 6; 2], хоча реальне наповнення цього кодифікованого акту положеннями про адміністративно-господарські санкції об'єктивно змінює його природу. У цьому контексті німецькі юристи виділяють публічне комерційне право (*öffentliche Wirtschaftsrecht*), хоча й зважають на достатню умовність відповідного виокремлення, адже загалом комерційне право називається таким, що включає в себе сукупність усіх приватноправових, публічноправових і кримінальноправових норм і заходів, за допомогою яких держава впливає на правові відносини між людьми, що беруть участь в економічному житті, і по відношенню до держави» [3].

Німецький Комерційний кодекс (НKK) повністю підтверджує цю тези. Наприклад, § 104a НKK передбачає, що «(1) Будь-яка особа, яка навмисно чи з необережності не передає зазначені в ній дані, неправильно чи неповно, всупереч статті 8b, абзац 3, речення 1, № 2, є адміністративним правопорушенням. За адміністративне правопорушення передбачено покарання у вигляді штрафу до двохсот тисяч євро. (2) Адміністративним органом у розумінні пункту 1 статті 36 Закону про адміністративні правопорушення є Федеральний орган фінансового нагляду». Звісно, у цьому разі йдеться про спеціальних суб'єктів, що діють у сфері комерції, позаяк відповідно до § НKK комерсант у розумінні цього Кодексу – будь-яка особа, яка веде комерційну діяльність. Сама публічна правова основа діяльності Федеральний орган фінансового нагляду вказує на те, що відповідні санкції накладаються уповноваженим державним органом, що відповідає аналогічним правовідносинам щодо застосування АГС в Україні.

Звертає на себе увагу, що система адміністративно-господарських санкцій у Німеччині не зосереджується суто на Комерційному кодексі. Зокрема, Закон про адміністративні правопорушення 1975 року (*Gesetz über Ordnungswidrigkeiten* – OWiG) передбачає спеціальні санкції. НKK посилює цей зв'язок. Наприклад, § 334n «Положення про штрафи» закріплює максимальні суми штрафів, передбачаючи, що у значенні § 264d у випадках параграфу 1 штраф накладається відповідно до § 30 Закону про адміністративні правопорушення, а також відсилає у питаннях умова застосування відповідних санкцій до Закону про банківську діяльність кредитної установи чи установи, що надає фінансові послуги, та Закону про нагляд за платіжними послугами.

Німецьке законодавство досить показово орієнтує на розмежування господарсько-публічних та податкових положень, зокрема й у контексті АГС. НКК визначає суб'єкта обов'язку ведення бухгалтерського обліку та відповідно до яких принципів повинні складатися бухгалтерський облік і баланс. Це називається принципами належного бухгалтерського обліку (GoB) і належного бухгалтерського обліку. Разом із тим, значна частина принципів належного бухгалтерського обліку та принципів належного бухгалтерського обліку повторюється для податкового законодавства в Податковому кодексі Німеччини. Отже, система публічного законодавства, що забезпечує АГС в Німеччині не є однорідною, що може орієнтувати українського законодавства на те, що чинна структура адміністративно-господарських санкцій, закріплена у господарському кодексі та у спеціальному законодавстві, є цілком раціональною та такою, що в цілому відображає підходи, прийняті у законодавстві Західних країни.

Не можна обійти увагою також проблеми оцінки винуватості юридичної особи при застосуванні АГС та встановлення особи керівника (органу) як особи, дії якої оцінюються на предмет відповідальності юридичної особи в цілому. Рішення Суду ЄС від 5 грудня 2023 року у спорі Deutsche Wohnen SE проти Берлінської прокуратури, що стосувалося наведених проблем у контексті застосування штрафи до юридичних осіб за порушення законодавства про захист персональних даних [4]. Зокрема, рішення стосується тлумачення статті 83(4) – (6) Регламенту (ЄС) 2016/679 Європейського Парламенту та Ради від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб щодо обробку персональних даних, вільний рух таких даних та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент захисту даних) в розрізі Німецького закону Закон про адміністративні правопорушення (OWiG). Суд ЄС визначив, що штраф може бути накладений на особу, відповідальну за порушення Регламенту, лише якщо це порушення було вчинене винно, тобто навмисно чи з необережності. Таким чином, Європейський суд припиняє надмірну відповідальність без вини. Водночас Європейський суд чітко відкидає необхідність приписувати порушення фізичній (керівній) особі, що є поширеним в Австрії та Німеччині [5]. Віднесення до органу управління не вимагається: Якщо особа, відповідальна за порушення Регламенту, є юридичною особою, необов'язково, щоб порушення було скоєно її керівним органом або щоб цей орган навіть знав про це. Навпаки, юридична особа несе відповідальність за порушення, вчинені її представниками, керівниками чи директорами, а також за порушення, вчинені будь-якою іншою особою, яка діє від її імені під час здійснення господарської діяльності. Коротше кажучи: поведінка керівника не є (обов'язково) важливою для накладення штрафу.

Цим рішенням, релевантним до німецького законодавства про АГС, Суд ЄС орієнтує нас на тому, що радянські підходи до визначення вини юридичної особи через вину його органів, є застарілими та не можуть застосовуватися.

Список використаних джерел

1. Meyer J. Wirtschaftsprivatrecht. Eine Einführung-Springer-Verlag. Berlin : Heidelberg, 2002. 325 s.
2. Was regelt das HGB (Handelsgesetzbuch) und für wen gilt es? URL: <https://www.microtech.de/erp-wiki/hgb-handelsgesetzbuch/>
3. Klingenberg S. M. Die vielen Facetten des Wirtschaftsrechts : Ein Dschungel im Überblick. URL: <https://www.talentrocket.de/karrieremagazin/details/die-vielen-facetten-des-wirtschaftsrechts> (дата звернення 27.03.2024).
4. Deutsche Wohnen SE gegen Staatsanwaltschaft Berlin: URTEIL DES GERICHTSHOFS (Große Kammer) 5. Dezember 2023. URL: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=280325&pageIndex=0&doclang=DE&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=4526121> (дата звернення 27.03.2024).

5. Anderl A., Tlapak N. DSGVO Update: EuGH klärt Voraussetzungen für Geldbußen gegen juristische Personen. *DigitalIndustries Group*. URL: <https://www.dorda.at/de/news/dsgvo-update-eugh-klart-voraussetzungen-fuer-geldbussen-gegen-juristische-personen> (дата звернення 27.03.2024).

Ключові слова: адміністративно-господарські санкції, господарське право, Німецький комерційний кодекс, відповідальність юридичних осіб.

Keywords: administrative and economic sanctions, economic law, German Commercial Code, liability of legal entities.

Добровольська Володимира Володимирівна

Національний університет «Одеська юридична академія»,

доцент кафедри господарського права і процесу, кандидат юридичних наук, доцент

ЩОДО ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПЕРІОД ВОЄННИХ УМОВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

З лютого 2022 року Україна опинилася у суворих умовах господарювання – періоду воєнної економіки. Кожен третій суб'єкт господарювання опинився у скрутному становищі та у ситуації неплатоспроможності. Держава, як ніколи повинна забезпечити належні та безпечні умови господарювання для кожного суб'єкта господарської діяльності, адже саме вона зацікавлена в його існуванні, діяльності та стану платоспроможності. Одним із доволі ефективних засобів підтримки та існування економіки в належному стані є залучення інвестицій у різні сфери господарювання. Доволі багато існує прикладів іноземного інвестування у вітчизняну економіку у період сьогодення. Так, турецький гігант **OnurGroup** вирішив інвестувати у видобуток графітової руди на Городнявській ділянці Буртинського родовища у Хмельницькій області. У березні компанія отримала відповідний дозвіл Держслужби геології та надр України. За розрахунками, на базі розвіданих запасів цієї ділянки може бути створене потужне підприємство з річною продуктивністю з видобутку і переробки руди в обсязі 1 млн тонн і випуску графітового концентрату в кількості 55,9 тис тонн.

Норвезька компанія **Scatec** розвивала сонячну енергетику в Україні задовго до повномасштабної війни. До 2021 року вона запустила 5 потужних СЕС на Київщині, Черкащині та Миколаївщині. Наразі спільно з Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC) компанія планує розгортання в Україні блочно-комплектного рішення для генерації та зберігання сонячної енергії ScatecRelease. Це допоможе диверсифікувати генерацію в нашій країні.

У відновлювану енергетику інвестує також **OnurGroup**. Зараз підприємство має потужності в 150 МВт та планує розвивати новий проєкт у Закарпатській області. Встановлення вітрогенераторів потужністю 120 МВт обійдеться компанії у \$150 млн. Реалізувати цей проєкт планують за два роки. На думку економістів «очевидно, що продовження повномасштабної війни не дозволить зменшити економічні ризики для зарубіжних інвесторів та швидко відновити втрачені обсяги прямих іноземних інвестицій, але буде спостерігатися позитивна динаміка до їх зростання, враховуючи позитивні темпи відновлення економіки України, навіть у такий складний час» [1, с. 54].

Згідно з інформацією, розміщеною на інвестиційній платформі AdvantageUkraine: географічне розташування України робить її важливим транзитним коридором для торгівлі. Логістика є одним із найважливіших секторів економіки, з розгалуженою мережею залізниць та автомобільних доріг, морськими та річковими портами, аеропортами». Також зазначається, що транспортні вузли України доступні для всіх видів транспорту. Україна має великий потенціал, адже розташована на перетині доріг Європи, Азії та Близького Сходу, включена до Нового шовкового шляху, з виходом до моря. Враховуючи теперішні тенденції у транспортно-логістичній галузі